

همایش علمی-پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی، سازمان شهرداری (استان کرمانشاه) مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (استان تهران) و ...))
سر دبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)
تاریخ برگزاری همایش: ۱۱ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۹/۷۹۹ رده بندی کنگره: الف ۲۴/۸۸۰

نقش مدارس آموزش و پرورش در مدیریت بحران

حسین مختاری^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد شوشتر، ایران، معلم آموزش و پرورش استان ایلام

وحید باقری مفرد

دانشجوی دکتری عمران، دانشگاه واحد تهران مرکزی، ایران، معلم آموزش و پرورش استان لرستان

چکیده

زلزله پدیده ای طبیعی و رخداد آن اجتناب ناپذیر است. که با گذشت بیش از ۲۰ سال از برگزاری مانورهای سراسری زلزله در مدارس سطح کشور، می توان به فقدان پشتوانه های قانونی و الزامات اداری کشوری در خصوص مانور، و همچنین در اولویت نبودن اجرای مانور در برنامه های آموزشی اشاره کرد، آن هم در کشوری که زلزله های مخرب زیادی مانند زلزله بم و سرپل ذهاب را تجربه کرده است. و این در شرایطی است که این مانورها هدفمند نیستند و به واقعیت شباهتی ندارند. یکی از مهمترین اقدامات در مدیریت بحران زلزله در جهت پیشگیری و آمادگی در برابر زلزله، امداد رسانی بر آسیب دیدگان از زلزله است که تجارب گذشته نشان می دهد عملیات واکنش اضطراری به تنهایی از عهده دولت ها خارج و حتی فاقد کارایی لازم می باشد و می توان از اماکنی که مردم با آن ارتباط بیشتری دارند، مانند مدارس، به عنوان پل ارتباطی دولت و مردم در شهرها استفاده کرد. که در جهت تشکیل گروه های داوطلب در واکنش سریع عملیات امداد و نجات اقدام نمود. که با نظارت دقیق تر بر عملکرد مدارس در مانورها، هنگام وقوع بحران می توانیم مدیریت مؤثرتری داشته باشیم. در این مقاله سعی شده به مشکلات موجود در مدارس پردازیم و راه حل هایی، در جهت ارتقاء و بهبود مانورهای سراسری زلزله ارائه دهیم.

واژگان کلیدی: مدارس، زلزله، برنامه آموزشی، پیشگیری

^۱ نویسنده مسئول

مقدمه

کشور ایران از کشورهای خطر پذیر در زمینه ی بلایای طبیعی به ویژه زلزله است و زلزله یکی از مخرب ترین عوامل آسیب رسان در سکونتگاه های انسانی از دیرباز بوده لذا برنامه ریزی پیش از وقوع بحران از مسائل مهم پیش روی مسئولین مربوطه بوده است. حوادث طبیعی و از جمله ی آن ها زلزله، همیشه به عنوان یکی از مخرب ترین عوامل آسیب رسان در سکونتگاه های انسانی از دیرباز مطرح بوده است. زلزله یکی از انواع پدیده ها و مخاطراتی است که به علت تاثیر از لایه های درونی زمین در سطح جهان تاثیر گذار است. در این رهگذر کشور ایران هم بر روی کمر بند زلزله قرار گرفته و خطر رخ دادن زلزله بیش از دیگر کشورهاست. در جریان زلزله آقشار مختلف مردم در معرض آسیب و خطر قرار دارند که در بین آنان دانش آموزان نیز چه در محیط مدرسه و چه در محیط منزل از جمله گروههای جامعه هستند که همواره در معرض خطرات ناشی از زلزله قرار دارند. در بحث کاهش تلفات زلزله در مدارس و آماده نگه داشتن دانش آموزان برای مقابله با خطرات ناشی از آن مطلب مهم و کلیدی قابل توجه است که از آن جمله میتوان به لزوم مقاوم سازی فضاهای آموزشی، بحث آموزش و ایجاد حساسیت بین دانش آموزان اشاره کرد که باعث می شود در صورت وقوع زلزله که هر لحظه بروز آن امکان پذیر خواهد بود تلفات را به حداقل برسانند. در این بین آموزش و مانورهای مستمر برای آمادگی این عزیزان در برابر زلزله بعنوان حلقه گم شده در چرخه مدیریت بحران زلزله در کشور اجتناب ناپذیر و امری ضروری است. به هر حال برای مواجهه با همه بحران ها می بایست به انواع آن آشنا بود و شناخت لازم داشت. به همین دلیل برای رویارویی با خطرات احتمالی، ساز و کار های لازم را باید پیش بینی کرد. عدم توجه به این خطرات باعث بروز خسارات جانی و مالی شدید و جبران ناپذیر خواهد شد لذا باید خود را همواره برای مواجهه با وقوع بحران ها بالاخص زلزله آماده کرد که مهمترین اقدام به کار

گیری مدیریت بحران است. زمین لرزه پدیده ای طبیعی است که عدم آگاهی نسب به آن سبب بروز مشکلات بسیاری بین جوامع می گردد. یافته های علمی نشان می دهد که علاوه بر اندرکنش حرکات زمین با سازه ها، چگونگی عملکرد انسانها در قبل، هنگام و بعد از وقوع این پدیده طبیعی می تواند بر میزان خسارات ناشی از آن تأثیر بسیاری داشته باشد. در این راستا ایجاد زمینه های مناسب در جهت ارتقاء سطح آگاهی مردم و فرهنگ سازی مناسب برای واکنش صحیح در زمان زلزله می تواند بسیار مفید واقع شود. گروه آموزش همگانی پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله با توجه به مسئولیت ویژه خود در جهت آگاه سازی و آمادگی آحاد جامعه با پدیده زلزله، توجهی ویژه به چگونگی عملکرد در قبل، هنگام و بعد از وقوع زلزله داشته است. بدین منظور، این گروه، آموزش دانش آموزان به عنوان نسلی که آینده در گرو نحوه عملکرد آنان است را سرلوحه فعالیت های خود قرار داده و با طراحی مانور زلزله و ایمنی سعی داشته که گامی مؤثر در راستای افزایش آمادگی حدود ۱۲ میلیون دانش آموز بر دارد. با توجه به آسیب پذیری کودکان و نوجوانان در برابر صدمات ناشی از زلزله، بخش آموزش همگانی پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله در راستای انجام رسالت خویش به منظور کاربردی کردن آموخته های دانش آموزان پیرامون زلزله، در سال ۱۳۷۴ برگزاری مانور در سطح مدارس را طراحی کرد. در سال ۱۳۸۲ با امضاء تفاهم نامه بین وزارتخانه های علوم، تحقیقات و فناوری، آموزش و پرورش، کشور، سازمان صدا و سیما و جمعیت هلال احمر مانور سراسری در سطح کلیه مدارس کشور و با همکاری وزارتخانه ها و سازمان های مذکور اجرا گردید، از آن به بعد هر ساله در ۸ آذرماه مانور سراسری زلزله در سطح مدارس کل کشور برگزار می گردد.

اهداف مانور زلزله و ایمنی عبارتند از:

- کاهش تلفات و خسارات ناشی از زلزله بوسیله ارتقاء فرهنگ ایمنی و مقاوم سازی؛

- ایجاد آمادگی برای انجام واکنشهای صحیح و سریع در برابر زلزله؛
- افزایش سطح آگاهی دانش آموزان در مورد زلزله و سایر پدیده های طبیعی.

بخش اول: اهمیت مانور

بالا بردن مهارت و عکس العمل صحیح، اجرای مانور می تواند در افزایش سطح مهارت مؤثر باشد. وقتی که عکس العمل صحیح در برابر زلزله آموزش داده می شود، می توان امیدوار بود که در زمان وقوع زلزله دانش آموزان آنچه را که بصورت درست آموخته اند اجرا نمایند. (باقری مفرد، ۱۳۹۳)

بند اول: بالا بردن مهارت و عکس العمل صحیح

اجرای مانور می تواند در افزایش سطح مهارت مؤثر باشد. وقتی که عکس العمل صحیح در برابر زلزله آموزش داده شود، می توان امیدوار بود که در زمان وقوع زلزله دانش آموزان آنچه را که بصورت درست آموخته اند اجرا نمایند. که در زلزله سال ۱۳۸۵ شهر ایزده، تمامی ۳۲ نفری که طی این زلزله زخمی شده بودند، دانش آموزانی بودند که به سمت در خروجی هجوم آورده بودند. (باقری مفرد، ۱۳۹۳)

بند دوم: افزایش سرعت عمل

مانور می تواند موجب افزایش سرعت عمل شود، تنها چند بار تمرین لازم است تا سرعت عمل بطور چشمگیری بالا رود، حتی در افرادی که از نظر حرکت بسیار کند هستند (مانند افراد چاق) اگر تمرین بطور منظم انجام پذیرد سرعت عمل می تواند بالا رود. (باقری مفرد، ۱۳۹۳)

بند سوم: ماندگار بودن آموزش ها

آنچه که دانش آموزان در کتابها می خوانند جنبه تئوری دارد و زمانی که دو مرحله تئوری و عملی با یکدیگر تلفیق می شوند، آموخته های دانش آموزان می تواند بصورت ماندگار باقی بماند. و آنچه دانش آموزان در کتاب علوم پنجم ابتدایی و حرفه و فن سوم راهنمایی دخترانه و آمادگی دفاعی سوم راهنمایی پسرانه بصورت تئوری و مانور های سالانه از برنامه های ماندگار بودن آموزش ها در آموزش و پرورش است. (RAHIMI. ۲۰۱۸)

بند چهارم: مشکلات و راه حل های مناسب

با وجود اینکه مانور سراسری زلزله در ۸ آذرماه بصورت سراسری در دستور کار آموزش و پرورش قرار دارد. اما به دلیل نبود نظارت مستقیم بر این مانورها، در تعدادی از مدارس عشایری و روستایی انجام نمی شود و در بعضی از مدارس شهری هم در صورت برگزار شدن مانور، مانور کارآمدی صورت نمی گیرد که این مسائل شامل موارد زیر می شوند. (باشکوه آجیرلو، ۱۴۰۱: شماره ۷۷)

بند پنجم: برگزاری جلسات کارگاهی برای آموزش فرهنگیان

در کلاس درس و هنگام وقوع زلزله، معلمان مسئول مستقیم عملکرد صحیح دانش آموزان کلاس خود هستند و بعد از پایان زلزله با ایستادن در کنار در، دانش آموزان را تا رسیدن اولیای آن ها در وسط حیاط گرد هم می آورند و توسط زنجیره ی انسانی کنترل می کنند و این در صورتی است که تعداد زیادی از فرهنگیان آموزش های کامل مانور زلزله را ندیده اند و در مدیریت کلاس و شناسایی مکان های امن دچار مشکلاتی هستند. و آموزش و پرورش نیازمند برگزاری جلسات کارگاهی آموزش مانور، با ارگان های ذی ربط می باشد.

بند ششم: جلسات اولیاء و مربیان و اهمیت بیان مانور زلزله

سال هاست که بحث همکاری اولیاء و مربیان در زمینه آموزش (نحوه پناهگیری صحیح، آواربرداری و اسکان اضطراری) مطرح است اما متأسفانه حرکت رو به جلویی در این مبحث دیده نمی شود. زیرا پدران و مادران باید مهارت هایی در زمینه زنده یابی و آواربرداری مقدماتی آشنا باشند تا با اشتباهی کوچک در بیرون کشیدن یک کودک از زیر آوار، موجب قطع نخاع او نگردند.

بند هفتم: تعیین محدوده خطر دیوارهای محوطه مدرسه و خطر ریزش مدرسه

یکی از مکان های بسیار خطرناک چه در زمان زلزله و چه بعد از آن کنار دیوارهای محوطه مدرسه می باشد. زیرا این دیوارها ممکن است بطور یکپارچه به سمت داخل فرو بریزد پس باید حداقل به اندازه ی ارتفاع این دیوارها از داخل حیاط مدرسه فاصله گرفت و فاصله ی ایمن دور شدن از ساختمان مدرسه میزان حداقل یک سوم ارتفاع مدرسه است که ارتفاع ۱۲ متری آن برابر ۴ متر است. و تنها با علامت گذاری می توان محدوده ی خطر را مشخص کرد. زیرا هنگام وقوع زلزله معلمان هم دستپاچه می شوند چه برسد به دانش آموزان. (پارسی زاده، ۱۳۹۰)

بند هشتم: مسیر چاه های فاضلابی

باید مسیر چاه های فاضلابی مشخص شوند و دایره ای به مرکز چاه و شعاع حداقل سه متر، علامت گذاری شود. در تعدادی از مدارس به این مهم کم توجهی می شود. زیرا در شرایط بحرانی اگر این مناطق علامت گذاری نشوند بدلیل دستپاچگی دانش آموزان در این مناطق قرار می گیرند.

بند نهم: حفاظ های پنجره های کلاس های طبقه اول

بعد از اتفاقات تلخ روی داده در مدارس سطح کشور در سال های اخیر، باز هم شاهد محافظ فلزی برای کلاس های طبقه اول هستیم، که این حفاظ ها در مواقع اضطراری، مانع خروج دانش آموزان و معلمان می شوند. که می توان به اتفاق ۱۳۸۵/۹/۱۴ در مدرسه شهید رحیمی واقع در روستای درود زن، از توابع مرو دشت استان فارس رخ داد اشاره کرد. (شکوهی، ۱۳۹۱)

بخش دوم: اهمیت یادگیری دانش آموزان در پایه های اول

اگر بتوانیم در پایه اول ابتدایی به آموزش دانش آموزان بپردازیم، دانش آموزان پایه چهارم و پنجم می توانند کارآیی بالاتری داشته باشند و در جهت هدایت دانش آموزان به حیاط، و گرفتن لیست مفقودین با معلمان همکاری نمایند.

بند اول: تناقض در آموزش مدارس

در هنگام آموزش سراسری مانور زلزله در بعضی از مدارس، چارچوب در به عنوان مکان امن در هنگام زلزله آموزش داده می شود اما در بعضی دیگر از مدارس از فهرست مکان های امن حذف شده است. که نشان می دهد نظارت دقیقی از طرف آموزش و پرورش بر این مانورها صورت نمی گیرد.

بند دوم : فاصله صندلی و نیمکت تا پنجره ها و جنس، اندازه ی نیمکت ها

از ابتدایی ترین نکات ایمنی در مانور، فاصله ی یک و نیم متری صندلی و نیمکت ها تا پنجره ها است که در تعدادی از مدارس رعایت نمی شود. که مدیران با یک بازدید از کلاس های درس می توانند از رعایت فاصله ایمنی اطمینان حاصل کنند.

از دیگر مشکلات نیمکت ها، می توان آسیب پذیر بودن نیمکت ها به دلیل پروفیل ضعیف بکار رفته از آن ها و همچنین کوچک بودن اندازه نیمکت ها نسبت به قد و وزن دانش آموزان برای پناه گرفتن اشاره کرد. (شکوهی، ۱۳۹۱)

بند سوم: نگاه چند وجهی به زلزله

مانورهای سراسری زلزله که در مدارس برگزار می شود از حیطه ی محدودی در آموزش و انتقال به دانش آموزان برخوردار است. زیراسعی می شود که به پناه گیری و خروج دانش آموزان پیردازند و به مسائلی مانند کار با کپسول آتش نشانی و وسایل کمک های اولیه پرداخته نمی شود و یا اگر توضیحی به دانش آموزان داده می شود بیشتر جنبه تئوری دارد و در صورت حضور مسئولین شهری یا اداره کل آموزش و پرورش حیطه ی کار گسترده می شود و بازده بیشتری دارد، که البته حضور مسئولین در مانور، حاشیه های خود را هم دارد.

بند چهارم: آتش سوزی حلقه ی گمشده در مانور زلزله

دوره های آموزش استفاده از کپسول های آتش نشانی باید برای تک تک دانش آموزان مدارس برگزار شود و بچه ها از کلاس اول تا پایان دوره دبیرستان از نحوه استفاده مطلوب از کپسول های متناسب با سن خود آگاه باشند تا در زمان بروز آتش بتوانند از جان خود حفاظت کنند. از سوی دیگر به جز استفاده از کپسول آتش نشانی کودکان باید بیاموزند که چگونه در زمان بروز حریق برای حفظ جان خود رفتار کنند. مهارت های عبور از آتش، عبور از دود، خطرات دودگرفتگی و خفگی و نیز آشنایی با مسیرهای امن خروج از خانه از جمله مهارت های مورد نیاز کودکان در این زمینه است. در انتهای هر کلاس درس یک کپسول آتش نشانی حداقل ۳ لیتری و حداکثر ۶ لیتری (قابل حمل توسط دانش آموزان از دبستان تا دبیرستانی) در ارتفاعی که به آسانی توسط

دانش‌آموزان بتواند برداشته شود قراردادده شود. نحوه استفاده از این کپسول‌های آتش‌نشانی باید به دانش‌آموزان آموخته و توسط آنان در طی مانور در اطفاء حریق مورد استفاده قرار بگیرد. اما در مانورها تنها تعداد اندکی از دانش‌آموزان آموزش استفاده از کپسول آتش‌نشانی را آن هم به صورت محدود می‌بینند و آموزش مهارت‌های مواجهه با آتش کمتر، و در تعداد اندکی از مدارس به آن پرداخته می‌شود.

بند پنجم: استفاده از جعبه کمک‌های اولیه

آموزش کمک‌های اولیه از الزامات مانور زلزله است که دانش‌آموزان یاد می‌گیرند در شرایط بحرانی چگونه از این وسایل استفاده کنند. جعبه ی کمک‌های اولیه را باید در مکان مناسبی نصب نمود تا با ارتفاعی مناسب در دسترس همه ی دانش‌آموزان باشد.

بند ششم: واقعیت تلخ در زمان اجرای مانور سراسری

متأسفانه این واقعیت تلخ در مانور سراسری زلزله مدارس وجود دارد، که نشان می‌دهد مدیران مدارس نگاه ویژه‌ای به حضور مسئولین عالی رتبه شهری در مانورهای زلزله ندارند. که در صورت حضور مسئولین، این مانور با امکانات بیشتر، گستردگی زیاد و با پوشش خبری اجرا می‌شود. و در عوض، در تعدادی از مدارس دیگر که از حضور مسئولین خبری نیست، انگیزهی برگزاری مانور هدفمند کمتر است.

بخش سوم: بررسی نقاط ضعف و قوت، بعد از برگزاری مانور زلزله در مدارس

بعد از برگزاری مانور زلزله در مدارس، این نیاز احساس می شود که با برگزاری جلساتی میان عوامل مدرسه (مدیر، معاونان و معلمان)، و کارشناسی از آتش نشانی یا هلال احمر به بررسی نقاط ضعف و قوت پردازیم. که برای سال های آینده روند رو به رشدی را دنبال کنیم.

بخش چهارم: نقش مدارس آموزش و پرورش در مدیریت بحران

مدرسه اولین جامعه ای است که کودکان تجربه می کنند و با عملکرد آموزشی خوب، مدارس می توانند نقش اساسی در رشد مهارت های زندگی در کودکان داشته باشند. هر کودک ۱۲ سال را در مدرسه می گذراند و در آنجا یاد می گیرد و برای زندگی آماده می شود. آنها اولین تجربه زندگی اجتماعی خود را در محیط مدرسه دارند. بسیاری از ادراکات ذهنی، ذهنیت ها، باورها، بازخوردهای زندگی در مدرسه و کلاس درس در کودکان آزمایش و تجربه می شوند. (RAHIMI, ۲۰۱۸)

اجرای الگوهای ایمنی و بهداشت مدرسه از طریق ارتقاء آگاهی و دانش مدیریت بحران در مسئولان مدارس نقش اساسی در بهبود و حفظ سلامت محیط مدرسه و ایمنی دانش آموزان دارد.

اقداماتی مانند توجه بیشتر به ایمنی ساختمان و فضای فیزیکی مدارس، افزودن مهارت های مدیریت بحران به برنامه درسی به عنوان آموزش های کاربردی، آگاه سازی والدین از این خطرات، آموزش ایمنی و پیشگیری از خطرات به دانش آموزان توصیه می شود.

ارتقای ایمنی و مقاومت سازه ای مدارس با اجرای استاندارد سازه ها و تامین زیرساخت ها امکان پذیر است. از این طریق مدارس می توانند محیطی امن و همچنین پناهگاهی برای بازماندگان بلایا

باشند. یک برنامه جامع مدیریت بحران می تواند مدیران را برای رویارویی با بحران هایی که در مدارس رخ می دهد آماده کند. علاوه بر این، از عواقب ناشی از بحران جلوگیری یا کاهش می دهند. (HADAVANDI. ۲۰۱۰)

بررسی ها نشان داده است که بخش عمده ای از خسارات و خسارات ناشی از عدم آشنایی با اصول ایمنی و محیط ناایمن و عدم استفاده از تجهیزات ایمنی است. تحصیلات ضعیف می تواند دلیل اصلی این امر باشد. (AZEREDO. ۲۰۰۳)

نقش آموزش صحیح در توسعه دانش و نگرش صحیح نسبت به ایمنی و بحران غیر قابل تردید است. بنابراین، بهترین جامعه هدف برای ایجاد تغییر در سبک آموزشی و نگرش در مورد مسائل ایمنی، کودکان هستند. بی تردید آموزش و ایجاد آمادگی در دانش آموزان بر امنیت آینده هر جامعه تأثیر بسزایی دارد. نکته این است که دانش آموزان هر آنچه را که می آموزند در نظر داشته باشند و آن را به خانواده خود منتقل کنند. (MIRZAEI. ۲۰۱۹)

با توجه به واقع شدن ایران در منطقه حادثه خیز و اهمیت ایمنی دانش آموزان در محیط آموزشی، مطالعه مروری سیستماتیک حاضر سلامت در حوادث در مدارس ایران با تاکید بر آمادگی برای مقابله با بحران است. (خدادادی، ۱۴۰۱)

کلاس درس دانش آموزان خردسال در مراکز آموزشی باید در طبقات پایین باشد ساختمان مدارس ابتدایی نباید بیش از دو سطح باشد و در صورت وجود سطوح اضافی باید برای امور اداری و غیر آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. (TAGHVAE. ۲۰۱۷)

یکی از اقدامات اصلی در مدیریت بحران و تخلیه اضطراری در نظر گرفتن جنسیت دانش آموزان است. بین دختر و پسر تفاوت های روحی، فیزیولوژیکی و جسمی وجود دارد و این تفاوت ها باید در برنامه های مدیریتی لحاظ شود.

دانش آموزان ابتدایی بهترین گروه هدف برای اعمال تغییرات در سبک آموزشی و نگرش در مورد مسائل ایمنی هستند. (BORZOI. ۲۰۱۸)

در طراحی برنامه درسی باید از نتایج کارهای تحقیقاتی در مورد آسیب پذیری در برابر بلایای طبیعی استفاده شود. بازی در بهبود دانش و رفتار مدیریت ریسک در کودکان کارآمدتر از روش های سنتی سخنرانی است. آنها انجام این بازی را به عنوان یک رویکرد آموزشی جدید توصیه کردند. (MORADIAN. ۲۰۱۹)

عوامل کلیدی در تاب آوری در مدارس برنامه های آموزشی بودند برای معلمان، پرسنل، دانش آموزان، والدین و افراد در معرض خطر، مشارکت در برنامه های آماده سازی، به اشتراک گذاری اطلاعات ضروری و مشارکت والدین در فعالیت های مدرسه است.

ترکیب برنامه درسی، مقررات مدرسه، مدیریت وضعیت اضطراری، برنامه های مدیریت بحران، و آموزش برای برنامه های آمادگی در برابر بلایا عوامل کلیدی در بهبود تاب آوری در مدارس در برابر بلایا بودند. تداوم و پویایی برنامه های آموزشی برای ایجاد تغییر در سطح آگاهی و نگرش مورد نیاز است. (TONG. ۲۰۱۲)

بخش پنجم: شانس زنده ماندن افراد زیر آوار

بیشترین افراد، در ۲۴ ساعت بعد از زلزله نجات می‌یابند؛ به گفته محققان، بعد از آن با گذشت هر روز، شانس نجات جان انسان‌ها کاهش می‌یابد. بسیاری از قربانیان، از شدت آسیب و یا در اثر ریزش سنگ یا مصالح ساختمانی جان خود را از دست می‌دهند.

طبق بررسی به عمل آمده در سال ۲۰۱۷ توسط محققان دانشگاه ناسیونال مکزیک، شانس بقای افرادی که زیر آوار پس از زلزله و سونامی گرفتار شده‌اند، بعد از ۵ روز به شدت کاهش یافته و بعد از ۹ روز تقریباً به صفر می‌رسد. البته این محققان به مواردی هم برخورده‌اند که افرادی در مدتی به مراتب بیشتری هم از زیر آوار زنده بیرون آورده شده باشند. (SHIWAKU. ۲۰۱۶)

استیون گادبی، کارشناس خطرات طبیعی در دانشگاه ناتینگهام ترنت انگلیس در این باره گفته

جدول ۱ (شانس زنده ماندن افراد زیر آوار)

مدت زمان ماندن زیر آوار	شانس زنده ماندن افراد
۲۴ ساعت	۷۴ درصد
۳ روز	۲۲ درصد
روز پنجم به بعد	۶ درصد

بخش ششم: ناکارآمدی فعالیت امدادگران رسمی در حین وقوع و بعد از آن

تجربه‌های موجود حکایت از آن دارند که نیروهای رسمی و دولتی آنچنان نقش را در مراحل اولیه بر عهده ندارند. چرا که سریع‌ترین افراد و تیم‌های اعزامی دو ساعت بعد از حادثه

در محل حضور می یابند، آنچنان که در زلزله ی اخیر بم تیم های اعزامی هلال احمر جمهوری اسلامی ایران به عنوان اولین امدادگران دو ساعت بعد از وقوع زمین لرزه وارد منطقه شدند و نکته ی حائز اهمیت این است که از اعزام ۳۴ تیم امداد و نجات خارجی فقط منجر به نجات ۲۲ نفر از حادثه دیدگان بم شده است. (باقری مفرد، ۱۳۹۳)

اما آن هایی که چشم به راه کمک در زیر آوار و یا کنار آن هستند، ثانیه ها و لحظات از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین سریع ترین نیروهای عمل کننده در محل، بازماندگان خود حادثه و افراد محله است که با آشنایی کافی از افراد مساکن و دسترسی های محله در جهت کاهش تلفات انسانی و خسارات مادی هم محلی های خود، می توانند در جهت آمادگی قبل وقوع زلزله و امداد و نجات در حین وقوع و با استقرار و تثبیت بعد از زلزله با مشارکت فعال خود در همه ی ابعاد (امداد و نجات، امنیت، استقرار موقت و تدفین اموات و ...) کمک موثری را ایفا نمایند.

بخش هفتم: نقش کلیدی مدارس آموزش و پرورش در چرخه ی مدیریت بحران

آموزش مستمر و پایدار افراد محله ها در مدارس آموزش و پرورش، از سوی معلمان، کارشناسان آتش نشانی و هلال احمر در هر مرحله از مدیریت بحران در جهت پیشگیری و آمادگی و مقابله با بحران زلزله تا حدی که در نهایت در کل شهر هر خانوار شهری خود به یک امدادگر شهری تبدیل گردد.

برگزاری مانورهای متعدد در طول سال در سطح محله در مدارس، براساس نقشه ی مدیریت بحران و خروج اضطراری افراد محله و عبور آنها از مسیرهای دسترسی با ضریب اطمینان بالا و تسریع عملیات گریز و پناه به فضاهای باز شهر در لحظه اولیه وقوع زلزله.

نتیجه گیری

کشور ما با موقعیت خاص زمین شناسی (واقع شدن در کمربند زلزله) و استقرار کانون های زیستی به ویژه شهرها در پهنه های پرخطر، بالقوه در معرض تهدید زمین لرزه قرار دارد. و هرچه سطح جغرافیایی و قالب فضایی کمک رسانی کوچکتر باشد، انسجام اجتماعی افراد داوطلب بیشتر می شود که با استفاده از مدارس که مردم محله با آنها ارتباط بیشتری دارند، می توان تا حدی خلاء موجود میان دولت و مردم را پر کرد، زیرا مشارکت مردمی در هر مرحله امداد و نجات، بیش از پیش احساس می گردد. جدی گرفتن، هدفمند بودن، تداوم و استمرار مانورهای زلزله در مدارس، ارتباط اولیاء با مدرسه، افزایش کیفی و کمی آنها به ویژه در مناطق و نقاط زلزله خیز، همواره می تواند به عنوان یک موضوع مهم در رأس برنامه های مدارس قرار گیرد. از طرفی دیگر عموماً دولت در این مانورها دارای منابع محدودی از نظر نیرو و امکانات خواهد بود، بنابراین با آموزش و برگزاری مانورهای هدفمند برای دانش آموزان، در جهت مقابله با بحران، امداد رسانی و پیشگیری از زلزله، آنها را میتوان در محیط مدرسه و منزل جهت مقابله در برابر زلزله آماده نمود. بنابراین با آموزش و برگزاری مانورهای هدفمند برای دانش آموزان، در جهت مقابله با بحران، امداد رسانی و پیشگیری از زلزله، آنها را میتوان در محیط مدرسه و منزل جهت مقابله در برابر زلزله آماده نمود. برگزاری مانورهای مختلف و واقعیدر طول سال، در قالب مانورهای شبیه سازی شده، باید به عنوان یک اصل در برنامه های مدارس و مراکز آموزشی قرار بگیرد و باید به مدرسه بعنوان مرکزی برای مدیریت بحران محله توجه شود. و همچنین خلاء نظارت مستقیم که در این مانورها احساس می شود، با نظارت بر تمامی مدارس موجود در کشور (مدارس عشایری، روستایی و شهری) رفع کنیم.

منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی

۱. امامقلی بابادی، منوچهر (۱۴۰۱). تحلیل فضایی مدیریت بحران زلزله (مطالعه موردی: استان خوزستان)، مقالات فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، دوره ۲۳، شماره ۷۰
۲. باشکوه آجیرلو، محمد (۱۴۰۱). بررسی قابلیت های مدیریت لجستیک نیروهای مسلح ج.ا.ایران در کاهش آسیب ها در بحران های طبیعی، مقالات فصلنامه راهبرد دفاعی، دوره ۲۰، شماره ۷۷
۳. باقری مفرد، وحید؛ (۱۳۹۳). اجرای هدفمند مانور سراسری زلزله ی مدارس، حلقه ی گم شده ی مدیریت بحران همایش ملی معماری، عمران و توسعه نوین شهری
۴. باقری مفرد، وحید؛ (۱۳۹۳). مشارکت نیروهای مردمی با سازمان های دولتی در مدیریت بحران زلزله، با تقسیمات شهری. همایش ملی معماری، عمران و توسعه نوین شهری
۵. پارسی زاده، ف. سیف، ع. اسکندری، م. (۱۳۹۰) ارزیابی رویکرد آموزشی مانور سراسری زلزله و ایمنی در مدارس ایران، ششمین کنفرانس بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله، تهران،

۶. خدادادی، آرزو (۱۴۰۱). مدیریت بحران شهری (مطالعه موردی: زلزله در شهر تهران)، سومین کنفرانس بین المللی چالش ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری

۷. شکوهی، م. (۱۳۹۱). راهنمای عملی پیشگیری از صدمات ناشی از زلزله، انتشارات سپهر دانش

ب) منابع لاتین

۱. RAHIMI E.(۲۰۱۸) STUDYING THE IMPORTANCE AND PRIORITY DIMENSIONS IN CRISIS MANAGEMENT FROM THE EMPLOYEES' VIEW. DISASTER PREV MANAG KNOWL (Q);۸:۵۴-۶۵
۲. AZEREDOR,STEPHENS-STIDHAMS.(۲۰۰۳)DESIGNAND IMPLEMENTATION OF INJURY PREVENTION CURRICULA FOR ELEMENTARY SCHOOLS: LESSONS LEARNED. INJ PREV ۹:۲۷۴-۸.
۳. MIRZAEI S, MOHAMMADINIA L.(۲۰۱۹) IMPORTANCE OF DEVELOPING A LOCAL INSTRUMENT OF DISASTER-RESILIENT SCHOOL, LETTER TO EDITOR. J COMMUNITY HEALTH RES ۸:۱۹۴-۵.
۴. TAGHVAE M, RAHMANI N.(۲۰۱۷) AN ANALYSIS OF THE STATUS OF ISFAHAN OFFICE BUILDINGS FOR URBAN CRISIS PLANNING AND MANAGEMENT. Q J URBAN MANAG STUD ۸:۲۰-۱۰۱.

۵. BORZOI KHAH FOUMANI M,(۲۰۱۸) IRAQ AS, BARZEGAR N. INVESTIGATING THE CHANGE IN THE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN QOM TOWARDS SAFETY AND CRISIS MANAGEMENT ISSUES IN THE EDUCATIONAL CENTER FOR READY-MADE CHILDREN IN SCHOOL (COM), IN THE FIRST INTERNATIONAL CONFERENCE AND THE FOURTH NATIONAL CONFERENCE ON FIRE AND URBAN SAFETY
۶. MORADIAN MJ, NAZDIK ZM.(۲۰۱۹) GAME VERSUS LECTURE-BASED LEARNING IN DISASTER RISK EDUCATION; AN EXPERIENCE ON SHIRAZ HIGH SCHOOL STUDENTS. BULL EMERG TRAUMA ۷:۱۱۲.
۷. SHIWAKU K, UEDA Y, OIKAWA Y, SHAW R.(۲۰۱۶). SCHOOL DISASTER RESILIENCE ASSESSMENT IN THE AFFECTED AREAS OF ۲۰۱۱ EAST JAPAN EARTHQUAKE AND TSUNAMI. NATURAL HAZARDS. MAY ۱;۸۲ (۱):۳۳۳-۶۵.
۸. TONG TM, SHAW R, TAKEUCHI Y.(۲۰۱۲) CLIMATE DISASTER RESILIENCE OF THE EDUCATION SECTOR IN THUA THIEN HUE PROVINCE, CENTRAL VIETNAM. NAT HAZARD ۶۳:۶۸۵-۷۰۹.

توجه داشته باشید: جهت چاپ مقالات خود در نشریات علمی و همایش های معتبر با (خانم دکتر جعفری) ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵ تماس بگیرید. گواهی نامه پذیرش و چاپ مقاله، کمتر از ۷۲ ساعت صادر می گردد.

پنجمین همایش علمی پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام (۱۴۰۱) موسسه قانون یار، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی-دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش و ...

**موسسه علمی و حقوقی قانون یار
برگزار می کند**

 وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمانشاه
  دانشگاه فرهنگیان
جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

 سندور گواهی نامه معتبر
پذیرش و ارائه مقاله
رایج بر رشته و موضوع (مخصوصاً)

پنجمین همایش علمی-پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)
دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید، سازمان شهرداری و ...

www.Olomensani.ir
www.Ghanonyar.ir

محورهای پذیرش مقالات

■ تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی ■ علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش
 ■ روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی ■ علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مکان و زمان برگزاری همایش کرمانشاه - ۱۴۰۱/۱۲/۱۱
مدیر اجرایی همایش دکتر شهلا رضایی
دبیر علمی و مسئول همایش دکتر بهنام اسدی

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران OLOMENSANI@YAHOO.COM
ارسال مقاله از طریق واتس آپ، اینستاگرام، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲
 دبیرخانه مرکزی موسسه قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون یار ۰۵۲۶ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹
 ((در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله با جذب در هیات علمی همایش با خانم دکتر قبادی تماس بگیرید ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵))

 CiteFactor
Academic Scientific Journals
Index (University of California-San Francisco)
  MENDELEY
PBIN.com
Sponsored And Indexed
  جهاد
دانشگاهی
Scientific Information Database
  DRJI
Directory of Research Journals Indexing
  ICI WORLD of JOURNALS
  CONF PAPER
Sponsored and Indexed by CIVILICA
We Respect the Science